

1. Caracteristici geografice

Teritoriul "GAL Cetatea Bucovinei" cuprinde 12 localități, dintre care 10 comune (Bălăceana, Botoșana, Comănești, Dărmănești, Ilișești, Moara, Pârteștii de Jos, Șcheia, Stroiștei, Todirești) și 2 orașe (Cajvana, Milișăuți). Suprafața teritoriului este de 456.27 km², populația de 50955 locuitori, înregistrându-se astfel o **densitate de 111.68 loc./km²**.

Relieful teritoriului are caracteristici tipice de podiș, toate localitățile din cadrul "GAL Cetatea Bucovinei" fiind amplasate în Podișul Sucevei. Cele mai mari înălțimi se regăsesc în partea de vest a teritoriului (până la 700 m). Teritoriul "GAL Cetatea Bucovinei" se încadrează în zona de **climă** temperat-continentală. Condițiile pedo-climatice din teritoriu sunt favorabile agriculturii. Acestea au o bună aerație și o fertilitate ce poate susține diferite culturi agricole, mai ales dacă au un aport de îngrășăminte chimice și naturale. Apele de suprafață sunt bine reprezentate în teritoriul "GAL Cetatea Bucovinei", principala apă curgătoare ce traversează teritoriul este râul Suceava, fiind afluent de dreapta al râului Siret.

2. Caracteristici demografice ale populației

Potrivit datelor înregistrate la Recensământul Populației din anul 2011, teritoriul "GAL Cetatea Bucovinei" are o **populație de 50955 locuitori**¹, dintre care 25105 bărbați și 25850 femei. Raportul de masculinitate calculat la nivelul teritoriului arată că la 100 de femei revin 97 bărbați. În ceea ce privește distribuția populației pe grupe de vârstă, se evidențiază o pondere relativ ridicată a populației tinere (0 - 14 ani) - 19.9%, valoare superioară celor înregistrate la nivelul județului Suceava (19.3%) și regiunii Nord-Est (18.6%). Populația cu vârsta între 15 - 64 ani reprezintă 62.3% din totalul populației GAL, iar cea vârstnică (65 ani și peste) 17.8%. Cu toate că la nivel național fenomenul de îmbătrânire demografică s-a accentuat, pe teritoriul "GAL Cetatea Bucovinei" populația vârstnică nu depășește numeric populația tânără, înregistrându-se un indice de îmbătrânire demografică de 0.9.

Sporul natural al populației la nivelul teritoriului înregistrează o valoare negativă, numărul născuților fiind inferior numărului decedaților, iar rata de natalitate prezintă o valoare cu 0.7 puncte procentuale mai scăzută comparativ cu rata de mortalitate. Astfel, teritoriul GAL se clasează sub nivelul județean, unde numărul nașterilor depășește numărul deceselor. Analiza mișcării migratorii a populației de pe teritoriul "GAL Cetatea Bucovinei" evidențiază un **spor migratoriu pozitiv**, numărul persoanelor sosite cu domiciliul în teritoriu fiind superior numărului persoanelor plecate cu domiciliul.

Componența etnică a teritoriului arată că deși majoritatea locuitorilor se declară români (48389 persoane), se identifică și alte minorități etnice, cum ar fi: romi (912 persoane), polonezi (155 persoane), ucraineni (122 persoane), germani (7 persoane), turci (4 persoane) și italieni (4 persoane). Localitățile din teritoriu care la nivelul anului 2011 aveau în componență **comunități semnificative de romi** sunt comuna Scheia (348 romi), comuna Comănești (343 romi) și comuna Pârteștii de Jos (110 romi).

3. Agricultură - Suprafața fondului funciar din teritoriul "GAL Cetatea Bucovinei" este de 45627 ha², dintre care 32213 ha reprezintă suprafața agricolă și 13414 ha suprafața

¹ <http://www.recensamantromania.ro/rezultate-2/>

² <http://statistici.insse.ro/shop/index.jsp?page=tempo3&lang=ro&ind=AGR101B>

neagricolă. Agricultură deține un loc fruntaș în economia teritoriului, întrucât suprafața de teren arabil deține cea mai ridicată pondere din totalul suprafeței agricole (77.4%). Următoarele ponderi se înregistrează în rândul suprafețelor ocupate cu pășuni (15.2%) și fânețe (7.1%), evidențiindu-se astfel un potențial ridicat pentru dezvoltarea sectorului zootehnic. În ceea ce privește suprafața neagricolă existentă în cadrul teritoriului, cea mai mare parte este ocupată de păduri și altă vegetație forestieră (7095 ha). Mai mult de jumătate din totalul suprafeței agricole este cultivată (57.6%), principalele culturi fiind reprezentate de porumb (4595.5 ha), grâu (1528.54 ha) și cartofi (1192.02 ha), iar orz, orzoaia, ovăzul și secara cumulează un total de 1351.48 ha. În ceea ce privește sectorul zootehnic, în teritoriu predomină creșterea ovinelor, existând 19813 capete. Pe locul doi se situează efectivele de bovine (6546 capete), fiind urmate de suine (2962 capete) și caprine (1346 capete). Calitatea și diversitatea producției agricole din teritoriul reprezintă unul dintre punctele forte ale dezvoltării acestuia, constituind un avantaj concurențial pentru producători și contribuind în mod semnificativ la patrimoniul cultural și gastronomic al teritoriului. **Folosirea unor sisteme de calitate de către producători prin care aceștia să fie recompensați pentru eforturile lor de a produce o gamă diversificată de produse de calitate este benefică pentru economia teritoriului.**

4. Economie

La nivelul anului 2014, pe teritoriul "GAL Cetatea Bucovinei" erau înregistrate 948 societăți comerciale, cele mai multe dintre acestea activând în domeniul comerțului cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor - 34.7%, domeniul transportului și depozitării - 13.8%, respectiv în domeniul construcțiilor - 11.3%. Societățile comerciale ce desfășoară activități în industria prelucrătoare și cea extractivă reprezintă 7.8%, iar cele din domeniul agriculturii, silviculturii și pescuitului cumulează o pondere de 3.5%. Astfel, se poate observa o **nevoie acută de investiții în domeniul agricol, precum și în domeniile de producție și servicii**. Totodată se remarcă **lipsa formelor asociative**, mai ales asocierea producătorilor agricoli, din cauza interesului scăzut și nivelului de conștientizare al producătorilor, problemelor economice și financiare (lipsa de resurse/credit), precum și a aspectelor privind pregătirea membrilor grupurilor de producători. Sprijinirea formelor asociative are drept scop stimularea constituirii și promovării acestora, de realizare a lanțurilor scurte și protejare a produselor agricole și alimentare tradiționale și locale.

5. Forță de muncă și nivel de trai

Potrivit datelor înregistrate la Recensământul Populației din anul 2011, pe teritoriul "Grupului de Acțiune Locală Cetatea Bucovinei" există 25067 persoane active, dintre care 23848 persoane realizează activități, iar 1219 persoane sunt șomere. Din totalul populației ocupate, cea mai ridicată pondere se înregistrează în rândul bărbaților (57.3%). În ceea ce privește repartizarea populației ocupate pe activitățile economiei naționale, datele statistice evidențiază faptul că cele mai multe activități întreprinse pe teritoriul "GAL Cetatea Bucovinei" sunt în domeniul agriculturii, silviculturii și pescuitului (59.6% din totalul populației ocupate), fapt ce întărește importanța sectorului agricol în teritoriu. Construcțiile și comerțul reprezintă alte două domenii de interes local, populația ce realizează activități în aceste sectoare însumând o pondere de 16.0%.

Din totalul celor 1219 șomeri existenți în teritoriu, 40.7% sunt în căutarea primului loc de muncă, iar 50.3% sunt în căutarea unui alt loc de muncă. Repartizarea șomerilor pe sexe

evidențiază faptul că la nivel local există mai mulți bărbați care nu dispun de un loc de muncă (723 persoane). **Rata șomajului**³ din cadrul teritoriului "GAL Cetatea Bucovinei" înregistrează valoarea de 4.9%, fiind inferioară valorilor de la nivel județean (7.2%), regional (6.6%) și național (7.3%). Populația inactivă din teritoriu este formată din 25888 locuitori, cei mai mulți dintre aceștia fiind elevi/studenti (8929 locuitori) și pensionari (8373 locuitori). Pentru a identifica nivelul de dezvoltare al teritoriului "GAL Cetatea Bucovinei", s-au analizat **valorile indicelui de dezvoltare umană locală (IDUL)**⁴ pentru toate localitățile componente. Astfel, s-au evidențiat cu un nivel de dezvoltare umană scăzută comunele Botoșana (53.42), Pârteștii de Jos (51.71) și Bălăceana (49.05).

6. Caracteristici de mediu

Pe teritoriul "GAL Cetatea Bucovinei" se regăsesc **5 arii naturale protejate de interes comunitar**⁵, dintre care 4 situri de importanță comunitară și o arie de protecție specială avifaunistică. Siturile de importanță comunitară se află pe teritoriului orașului Milișăuți (Râul Suceava - 0.12 km²), comunei Dărmănești (Pădurea Pătrăuți - 3.9 km²) și comunei Moara (Fânețele seculare Frumoasa - 0.1 km², Lacurile Fălticeni - 0.92 km²), iar aria de protecție specială avifaunistică se regăsește în comuna Moara (Lacurile Fălticeni - 0.96 km²).

De asemenea, în teritoriu există și **zone cu valoare naturală ridicată (HNV)**⁶, fapt ce dovedește încă o dată importanța agriculturii în economia locală. Astfel de terenuri se regăsesc în comunele Comănești și Pârteștii de Jos, fiind caracterizate prin bogăția vegetației naturale și semi-naturale (suprafețe ocupate cu pășuni). Aceste zone contribuie la prosperitatea teritoriului și deschid multiple oportunități pentru diversificarea activității economice, în special în domeniul turismului rural și cel al produselor bio.

În majoritatea localităților din cadrul "GAL Cetatea Bucovinei" colectarea deșeurilor se realizează prin intermediul unei firme specializate, excepție făcând comuna Moara, unde deșeurile menajere sunt colectate cu o mașină achiziționată de Primărie.

7. Cultură și turism, meșteșuguri

Potrivit Institutului Național al Patrimoniului, pe teritoriul "GAL Cetatea Bucovinei" există **36 monumente istorice**⁷, dintre care **7 sunt monumente de interes național** (Categorie A) și **29 sunt monumente de interes local** (Categorie B). Dintre monumentele de interes național, 2 sunt încadrate în categoria monumentelor arheologice (Ruinele bisericii "Sf. Procopie-Milișăuți", Ruinele curții logofătului Gavril Troțușan de la Părhăuți) și 5 în categoria monumentelor de arhitectură (Ruina bisericii "Sf. Procopie", Biserica "Adormirea Maicii Domnului", Ansamblul bisericii "Adormirea Maicii Domnului"-Hagigadar, Ansamblul bisericii "Sf. Ilie", Biserica "Duminica Tutozor Sfinților"). În ceea ce privește monumentele de interes local, în teritoriu se identifică 14 monumente de arheologie, 11 monumente de arhitectură, 2 monumente de for public și 2 monumente memoriale și funerare.

Principalele atracții turistice din teritoriu sunt lăcașurile de cult, însă potențialii turiști pot vizita și Grădina Zoologică Șoimaru din comuna Ilișești, Muzeul Chindriș aflat tot în comuna

³ <http://www.recensamantromania.ro/rezultate-2/>

⁴ ⁶ ⁷ <http://www.madr.ro/informari-dezvoltare-rurala/informari/actualitate-pndr-2014-2020/2748-draft-ghidul-solicitantului-pentru-participarea-la-selectia-strategiilor-de-dezvoltare-locala.html>

⁷ <http://patrimoniul.gov.ro/images/LMI/LMI2010.pdf>

Ilișești, Stejarul multiseclar din orașul Cajvana (monument al naturii), precum și Rezervația Naturală Bidigan din comuna Todirești, unde crește laleaua pestriță. Pe lângă peisajele mirifice oferite de zona Bucovinei și obiectivele turistice menționate anterior, turiștii pot participa și la numeroasele evenimente locale ce se organizează anual pe teritoriul GAL-ului. Potrivit datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, la nivelul anului 2014, în teritoriu existau 13 structuri de primire turistică, dintre care 6 pensiuni agroturistice, 4 hoteluri, 2 cabane turistice și un motel. În localitățile componente ale GAL, populația practică - deși frecvența acestor meșteșuguri este tot mai redusă - următoarele meșteșuguri tradiționale: Olărit, Împletituri din papură și răchită (coșuri, rogojini, panere, damigene etc.), Prelucrarea lânii: țesături (covoare, păretare, lăicere, etc.), Prelucrarea lemnului. Aceste evenimente/meșteșuguri au ca scop îmbunătățirea calității vieții la nivel local, păstrarea identității locale, asigurarea accesului pentru vizitatori la patrimoniu local, prelungirea sezonului estival turistic etc., drept pentru care sunt considerate prioritare investițiile în aceste domenii.

În teritoriul GAL, prin Asociația Kult-Art, există un cadru educațional creat de activități de artă și cultură (la care este permis accesul și participarea egală a tuturor cetățenilor la educație, artă și cultură). Totodată, Asociația Kult-Art, prin acțiunile pe care le desfășoară, contribuie la dezvoltarea economiei, științei, domeniilor social, cultural, sportiv, administrativ, turistic (**domenii relevante ale teritoriului GAL**) prin dezvoltarea și derularea de proiecte locale/regionale/euro-regionale, prin apararea drepturilor și libertăților omului, a sănătății, educației, științelor, artelor, tradițiilor etc.

8. Sistemul de sănătate și asistență socială

Infrastructura sanitară existentă pe teritoriul "GAL Cetatea Bucovinei" este destul de dezvoltată, fiind compusă din 87 de unități sanitare, dintre care 22 cabinete medicale de familie, 16 cabinete stomatologice, 23 cabinete medicale de specialitate, 20 farmacii, 4 puncte farmaceutice, un depozit farmaceutic și un laborator medical. În cadrul unităților sanitare existente în aria teritorială GAL își desfășoară activitatea 24 medici de familie, 17 medici stomatologi, 26 farmaciști și 89 persoane - personal sanitar mediu.

În teritoriu există persoane vârstnice care se află în situația de risc și incapacitate de a se îngriji și de a gospodări singure (89 persoane), precum și un număr ridicat de copii care se confruntă cu situații mai dificile privind condițiile de trai și de învățare, părinții neavând un loc de muncă permanent, și copii cu dizabilități asistați (55 copii) și minorități. O valoare ridicată se înregistrează și în rândul copiilor ai căror părinți sunt plecați la muncă în străinătate (1006 copii), cei mai mulți dintre aceștia aflându-se în grija rudelor până la gradul IV (59.3%). Pentru îmbunătățirea calității vieții grupurilor vulnerabile, inclusiv a minorităților din teritoriu, și în special minoritatea roma, prin furnizarea oportună și prin accesibilizarea serviciilor medicale și de asistență socială, a formării profesionale și crearea de infrastructură preșcolară, se vor crea măsuri specifice în strategia de dezvoltare locală (o măsură dedicată minorităților din teritoriu (în special minoritatea roma) și o măsură dedicată grupurilor vulnerabile din teritoriu). În prezent, **în teritoriu infrastructura socială este formată din 2 centre sociale destinate persoanelor vârstnice, precum și dintr-o asociație ce asigură suport grupurilor vulnerabile, în special persoanelor cu venituri reduse, dar este insuficient dezvoltată pentru nevoile din teritoriu.**

9. Sistemul de învățământ

Infrastructura de învățământ de pe teritoriul "GAL Cetatea Bucovinei" este compusă dintr-un număr de 76 unități școlare, dintre care 37 grădinițe (3 dezafectate), 37 școli cu învățământ primar și gimnazial (4 dezafectate) și 2 licee cu nivel de instruire preșcolar, primar, gimnazial și liceal. Unitățile școlare din teritoriu dispun de 297 săli de clasă (cabine școlare), 33 laboratoare școlare, 12 ateliere școlare, 9 săli de gimnastică și 8 terenuri de sport.

Populația școlară din teritoriul "GAL Cetatea Bucovinei" era formată din 7021 persoane, reprezentând 5.3% din populația școlară a județului Suceava. Cele mai ridicate ponderi se înregistrează în rândul elevilor înscriși în învățământul primar (inclusiv cel special) - 35.0%, respectiv în învățământul gimnazial (inclusiv cel special) - 33.9%. Copiii înscriși în grădinițele din teritoriu reprezintă 19.0% din totalul populației școlare.

10. Urbanism - infrastructura

Infrastructura utilitară⁸ de pe teritoriul "GAL Cetatea Bucovinei" este încă slab dezvoltată, 32.4% dintre locuințe fiind alimentate cu apă, valoare inferioară față de media județeană (55.2%), regională (51.5%) și națională (66.7%). În ceea ce privește instalația de canalizare, doar 30.2% dintre locuințele din teritoriu sunt racordate la un sistem public de canalizare, la un sistem propriu sau se regăsesc într-o altă situație. Și din acest punct de vedere, "GAL Cetatea Bucovinei" se clasează sub media județului (52.6%), a regiunii (49.9%) și a țării (65.1%). Potrivit datelor furnizate de INS, în anul 2014, lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile de pe teritoriul GAL însuma un număr de 112.1 km, cantitatea de apă potabilă distribuită consumatorilor fiind de 704 mii mc. Conform INS în teritoriu există și rețea de distribuție a gazelor naturale, însă doar la nivelul unei singure localități (comuna Șcheia - 37.6 km). Potrivit RPL 2011, pe teritoriul "GAL Cetatea Bucovinei" încă mai există locuințe care nu dispun de instalație electrică (2.8%), însă ponderea acestora este inferioară mediei județului Suceava (3.8%), regiunii Nord-Est (4.6%), respectiv României (3.4%). În ceea ce privește dotarea locuințelor, 67.0% beneficiază de bucătărie și 30.9% de baie în interior, ambele valori fiind inferioare mediei județene, regionale și naționale. **Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii de bază (servicii de gospodărire comunală), de agrement, socială, socio-medicală și sportivă reprezintă o cerință esențială pentru creșterea calității vieții și pot conduce la incluziunea socială, inversarea tendințelor de declin economic și social și de depopulare și îmbătrânire a zonelor rurale.** Drumurile comunale existente pe teritoriul GAL însumează o valoare de 484.89 km, 93.84 km necesitând intervenții de reabilitare și modernizare. De asemenea, și 70.7% dintre drumurile sătești și de exploatare reabilitare.

În conformitate cu documentul "Localități eligibile pentru investiții broadband PNDR 2014-2020 - M19-LEADER", în teritoriul "GAL Cetatea Bucovinei", în localitățile Codru - O. Cajvana, Gara - O. Milișăuți, Lunca - O. Milișăuți, Balaceana, Botosana, Comanesti, Humoreni, Dănila, Mărițeia Mică, Ilisesti, Brașca, Groapa Vlădichii, Liteni, Vorniceni Mari, Vorniceni Mici, Varvata, Vârfu Dealului, Florinta, Trei Movile, Vâlcelele, Zaharești, Sârghiești nu există servicii de internet în bandă largă. **Modernizarea infrastructurii TIC și a serviciilor de comunicații în comunitățile locale va facilita o participare mai intensă a populației din spațiul rural la procesul de creștere economică, ducând astfel la reducerea disparităților legate de calitatea serviciilor dintre zonele rurale și centrele urbane.**

⁸ <http://www.recensamantromania.ro/rezultate-2/>